

І хоча деякі дослідники наголошують, що саме мета як ознака суб'єктивної сторони складу злочину відрізняє диверсію та терористичний акт, на практиці досить важко провести це розмежування, адже зазначена в ст. 113 КК мета «ослаблення держави» є досить загальною. І чи не перегукується вона з такими цілями терористів як, наприклад, провокація воєнного конфлікту або ж міжнародного ускладнення? Крім того досить часто шляхом досягнення найближчої мети – порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного, особа намагається досягти віддаленої мети – ослабити державу.

Аналіз ряду судових вироків, за якими особи були засуджені за вчинення диверсії, показує, що здебільшого пошкоджуються об'єкти, які мають важливе народногосподарське значення, зокрема об'єкти транспортної системи України (залізничні та автомобільні мости, залізничні колії та потяги, залізничні станції, опори електромереж) [2]. Таким чином, в багатьох випадках саме означені специфічні предмети дозволяють провести розмежування терористичного акту та диверсії.

Список бібліографічних посилань

1. Артеменко Д. С. Проблеми розмежування диверсії і тероризму. *Молодий вчений*. 2015. № 5 (57). С. 229–231.
2. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення: 13.03.2019).

Одержано 14.03.2019

УДК 343.85(477)

Вікторія Юріївна СТУПКА,

курсант 3 курсу факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Наталія Юріївна ЦВІРКУН,

кандидат юридичних наук,

викладач кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ «ВОЄНІЗОВАНИ ТА ЗБРОЙНІ ФОРМУВАННЯ»

З моменту початку збройного конфлікту на Сході України та проведення антитерористичної операції надзвичайно актуальним стало питання виявлення, розслідування й запобігання фактам створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань. Такі дії визначено в законодавстві України як злочин, передбачений ст. 260 КК України. За даними статистики, з 2001 до 2014 року дану норму майже не застосовували. Водночас із січня 2014 року, у зв'язку зі стрімкою зміною ситуації, загостренням криміногенної обстановки й соціальним напруженням, розпалюванням міжнаціональної та міжрегіональної ворожнечі, поширенням злочинів проти особи та корисливо-насильницьких злочинів в Україні, щороку збільшувалася кількість учинених зазначених зареєстрованих злочинів, що мають досить високий рівень латентності. Зокрема, з початку 2014 року було відкрито понад 1800 кримінальних проваджень за фактами створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань. У 2014 році таких кримінальних проваджень було 475, 2015-го – 936, а із січня до листопада 2016 року – 628 [1].

Створене ззовні для реалізації правомірної мети (скажімо, захисту Української держави, протидії злочинності), воно у жодному разі не набуває якихось законних рис. Чинні Конституція та закони України прямо вказують на повноваження органів державної влади здійснювати оборону країни та забезпечувати правопорядок. Звідси випливає, що створення воєнізованих

(збройних) формувань не тільки руйнує принципи існування Збройних сил та правоохоронних органів України, а й безпосередньо підриває територіальну цілісність та суверенітет нашої держави. Аналогічну загрозу несе створення воєнізованих (збройних) формувань місцевими органами влади та самоврядування, юридичними особами тощо.

У прим. 1 до статті 260 КК України зауважено, що воєнізованими слід вважати формування, які мають організаційну структуру військового типу (єдиноначальність, підпорядкованість і дисципліну) та в яких проводять військову або строюву чи фізичну підготовку. Зокрема, збройними формуваннями слід вважати воєнізовані групи, які незаконно мають на озброєнні придатну для використання вогнепальну, вибухову чи іншу зброю. Воєнізовані формування складаються з підрозділів, а для відповідальності за створення або за участь у діяльності збройних формувань достатньо встановити наявність групи осіб. Існують в теорії думки про те, що незаконні збройні формування створюють альтернативу армії, спецслужбам, правоохоронним органам [2]. А.Д.Аджиев вважає, що чисельність незаконних збройних формувань має становити щонайменше відділення (екіпаж, розрахунок), тобто найменшу первинну ланку воєнізованого підрозділу, яке підпорядковується наказам [3]. Дослідники В. М. Серватюк та М. М. Поліщук стверджують, що до незаконних збройних формувань належать воєнізовані угруповання, які переслідують певні політичні, національно-сепаратистські або кримінальні цілі, озброєні різнотипною зброєю, не мають чіткої структури та єдиного управління, керовані авторитетними, політичними, військовими або кримінальними лідерами, для досягання певних цілей здійснюють озброєну боротьбу з органами державної влади, між собою, а іноді й проти мирного населення [4, с. 132].

Обґрунтованою вважається думка про те, що непередбачені законом воєнізовані – незаконні воєнізовані утворення, які мають ознаки військової організації (на зразок військового підрозділу – рота, батальйон), а саме ієрархічну структуру військового типу, однорідний склад, єдиноначальність, підпорядкованість, дисципліну, переважно легке озброєння та військову підготовку і створюються для виконання спеціальних завдань диверсійними методами на етапі ескалації збройного конфлікту в середині держави. Що стосується терміну Непередбачене законом збройне формування – незаконне військове утворення, що має не менше двох загонів різнорідного складу, зведених в єдину систему управління (на зразок військових частин – окремого батальйону, бригади або об'єднань – корпус), що створюється для досягнення певних політичних цілей військовими методами у збройному конфлікті в середині держави.

Отже, ми притримуємося позиції, відповідно до якої терміни «воєнізоване формування» та «збройне формування» мають спільні ознаки і є сумісними поняттями, що перебувають у відношенні підпорядкування. На відміну від «воєнізованого формування», «збройне формування» має додаткову ознаку у вигляді його озброєності, яка надає йому більшого ступеня небезпечності. Отже, поняття «збройне формування» ширше за «воєнізоване формування» й охоплює всі його ознаки.

Список бібліографічних посилань

1. Листи Департаменту інформаційної підтримки та координації поліції «102» Національної поліції України від 26 серп. 2016 р. № 27/2-3407 та від 9 груд. 2016 р. № 27/2-5129.
2. Шеслер А. В., Смирнов И. О. Характеристика объекта как элемента состава преступления, предусмотренного статьей 208 Уголовного кодекса Российской Федерации. *Юридическая наука и правоохранительная практика*. 2013. № 3 (25). С. 61–67.
3. Аджиев А. Д. Организация незаконного вооруженного формирования или участия в нем: уголовно-правовые аспекты противодействия : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Краснодар, 2009. 27 с.
4. Серватюк В. М., Поліщук М. М. Структура незаконних збройних формувань та особливості їхньої тактики дій на південному сході України. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Військові та технічні науки»*. 2015. № 1 (63). С. 131–146.

Одержано 05.03.2019